

عنوان مقاله:

بررسی نقش گرایانه تجارب عرفانی در گفتمان مکاشفه بحرالْحقیقه احمد غزالی بر مبنای فرانش اندیشگانی

محل انتشار:

فصلنامه متن پژوهی ادبی، دوره 23، شماره 79 (سال: 1398)

تعداد صفحات اصل مقاله: 24

نویسندگان:

عباسعلی وفايي - استاد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

فرشته میلادی - دانشجوی دکتری طبان و ادبیات فارسی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

خلاصه مقاله:

رساله بحرالْحقیقه احمد غزالی یکی از متون مغلوب عرفانی است که محتوای آن بر مبنای مکاشفه در بیداری در 7 بحر مجزا تدوین شده است. غزالی در این رساله با نسبت دادن تجربیات عرفانی خود در مراحل مختلف مکاشفه عیانی به مخاطبی به نام خاص خاص، در هر یک از بحور هفتگانه به بیان ملزومات مراتب مختلف مکاشفه و بازنمایی و توصیف احوال عرفانی سالک در این مسیر پرداخته است. این پژوهش سعی دارد با تکیه بر فرانش اندیشگانی در دستور نقش گرای هلیدی، به مطالعه شیوه بازنمایی هر یک از احوال عرفانی در گفتمان مکاشفه این رساله بپردازد. با توجه به تنوع و تفاوت حالات عرفانی سالک با تاثیر مراتب کشف، در هر یک از بحور هفتگانه، یکی از انواع فرایندهای زبانی غلبه یافته اند. تحت تاثیر جهان بینی حاکم بر متن، خداوند و عارف دو مشارک اصلی این گفتمان هستند که هر یک حالات عاطفی و عرفانی خاصی را تجربه می کنند. بارزترین حالت منسوب به خداوند، عشق شهودی است که بیانگر کشش و رابطه دوسویه در مراتب مختلف مکاشفه عیانی است، اما احوال عرفانی عارف در هر یک از بحور به اقتضای استعداد روحی وی دچار تحول شده است. از این رو، در توصیف و بازنمایی حالات عرفانی این مشارک، جریان خاصی از فرایندهای زبانی شکل گرفته است که هر کدام برای توصیف و بازنمایی حالاتی از قبیل حیرت و سرگستگی، سکر، سکوت، محو و سرانجام، رسیدن وی به مرحله مکاشفه به کار رفته اند. بسامد چشمگیر فرایندهای مادی از مصدر رفتن، فرایندهای رابطه ای از مصدر گشتن و فرایندهای ذهنی از مصدر دیدن و سیر تحول آن ها، نشان از تاکید بر لزوم کوشش عارف، تحول و دگرگونی روحی وی و ترجیح مشاهده بر سایر مراتب کشف در این گفتمان دارد.

کلمات کلیدی:

رساله بحرالْحقیقه احمد غزالی، گفتمان مکاشفه، فرانش اندیشگانی، تجارب عرفانی، احوال عرفانی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/888929>

